משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר טהרות

לחם שמים על משנה נגעים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה נגעים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-נגעים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 8
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ג 8
משנה ד 9
משנה ה 9
פרק ג 9
משנה א 9
משנה ב 9
משנה ג 10
משנה ז 10
פרק ד 11
משנה א 11
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 12
משנה ז 13
משנה ט 14
משנה יא 15
פרק ה 15
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ד 15
פרק ו 15
משנה א 15
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ה 16
משנה ז 17
משנה ח 17
פרק ז 18
משנה ד 18
משנה ה 18
פרק ח 18
משנה א 18
משנה ב 18
משנה ג 18
משנה ה 19
משנה ו 19
משנה ח 19
משנה י 19
פרק י 20
משנה א 20
משנה ג 20
משנה ז 21
משנה י 21
פרק יא 21
משנה א 21
משנה יא 21
פרק יב 22
משנה א 22
משנה ב 22
משנה ד 22
משנה ה 23
משנה ו 23
פרק יג 23

משנה ב 23
משנה ד 23
משנה ז 24
משנה ח 24
משנה ט 24
משנה יא 24
משנה יב 24
פרק יד 25
משנה א 25
משנה ב 25
משנה ח 25
משנה ט 25
משנה יב 25

פרק א

משנה א

שתים שהן ארבע גרסינן עמ"ש בס"ד ריש שבועות.

שאת ערע"ב אין שאת אלא לשון גובה. עיין **גלעד** בסיעתא דשמיא.

שניה לה כצמר לבן והוא עז בלבנינותו יותר מסיד ההיכל. **צ"ע** איך יתיישב זה בחוש שלנו. כנראה שהצמר המלובן הוא כהה הרבה מכל סיד המצוי אצלינו (באיורופא הצפונית) אולי סיד ההיכל היה כהה יותר (עם שהוא נגד הסברא) ולכן תלאו בהיכל. לא סתם סיד. אמנם אפשר היה הצמר שלהם לבו יותר משלנו. גם אפילו בארצות הללו אין כל צמר שוה בלבנונית. יש בארץ הגר צמר רחלים ארוך וקשה. הוא לבן מאד.

משנה ב

כיין (המשובח. כי יתאדם) המזוג בשלג. סתמו כפירושו במזג היין הראוי. כחמרא דדרי אחד תלת דחלב. כן כאן. חלק אחד יין מעורב בשלשה משלג. וככה בדם מזוג בחלב. שלשה בחלב נגד הדם.

משנה ג

ארבע מראות כו' מצטרפות. גרסינן.

מצטרפות זע"ז עתי"ט עד. שאם אינו בקי בהן ובשמותיהן לא יראה את הנגעים. **וטעמא** רבה נ"ל אית במילתא. לפי שאם אינו בקי במראות. יש לחוש שמא יצרף את שלמטה מארבע מראות. כגון הבוהק. אל מראה הטמא. ויטמא את הטהור. או להפך. יחשוב המראות הטמאות לטהורות. ויטהר את הטמא. גם אפשר שיש למעלה משלג. כענין שכתוב. זכו נזיריה משלג. ואינו טמא. כמש"ל רפ"ב בס"ד. ומי שאינו בקי יחשבהו למראה טמא.

להxגיר ז"ל תי"ט מפרש הסגר ברישא כו' משום דלא מצי להתחיל בלפטור כיון שאינו אלא בסוף שבוע שני וא"צ להפוך כולו לבן שהבא בתחלה טמא כו' עכ"ל. **הבנת** לשונו זה רחוקה ממני. מה טעם בזה. שא"צ להפוך כו'. ומאי האי דקאמר שהבא בתחלה טמא. לא ידענא פירושא. שהרי אין כל הבא בתחלה טמא. אלא יש לפטור. ויש להסגיר. גם הבא כולו לבן בתחלה יסגיר תנן. פ"ח מ"ז. **ומהא** נמי קשיא לי ארבי דסתם מתני' אמאי לא תני הכא נמי. להסגיר את הבא בתחלה (בבהרת כגריס מצורף מארבע מראות) שיש קדימה לעומד. **ואין** נראה שיהא חילוק בבא כולו לבן לענין זה. דמאי שנא מלפטור את ההופך כולו לבן כו'. דתנן בסיפא דמתניתין דמצטרפין. ומנין לנו שבתחלה לא יצטרפו. **ועם** שאחר כתבי זאת ראיתי שגם מהר"ם נרגש מזה. כמ"ש תי"ט בשמו בדבור הסמוך

(שלא ראיתיו עד הנה) עדיין לא נחה דעתי בו. דאיהו לא הוה קשיא ליה אלא אהבא בתחלה בשעור כגריס דהוה ליה למתני. וניחא ליה דלשנא דמצטרפין זה עם זה דרישא. סתמא בתחלה משמע.

מיהו אכתי לא ניחא. דהו"ל למתני נמי להסגיר את הבא כולו לבן בתחלה. כדאצטריך ליה. להחליט את שנולד לו מחיה או שער לבן בתחלה.

שבוע לשון זכר. ככתוב שבעה שבועות. **אבל** מ"ש תי"ט מרש"י שפירש שבוע זאת. של זאת. אינה ראיה. כי לא זה דחקו לרש"י. אלא ניקוד שבוע בשו"א שלא כמנהג. הוא שהביאו לכך. לפרשו בדמות סמוך. ואפילו היה לשון נקבה. מ"מ היה סמוך.

לפטור את העומד כו'. עתי"ט (דמתתאי משלג. צ"ל) שהאריך לשון מאד. עד ורבינו בגור אריה לא ניחא ליה לומר דקרא אצטריך שאם כהה שיהא טהור. ול"ה שצריך הסגר. דמה"ת לומר כן. שהרי הוכהה. ולכך מפרש קרא כי אצטריך היינו שאם פשה שיהא מוחלט עכ"ל. **ודברים** מגומגמים הם. מאי מה"ת דקאמר. הא ודאי ס"ד אף אם כהה מעזה. יהא טמא מכל מקום. כל עוד שנשאר בארבע מראות. להכי אתי קרא למימר. דבכהה פוטרו. אף שעדיין לא ירד מארבע מראות. ולעולם כהה בעי. אבל נשתנה ועלה מכהה לעזה. עדיין אני אומר יטמאנו או יסגירנו. לפיכך הקושיא במקומה עומדת. מנין לנו להוציא המקרא ממשמעו. ורפא האריה שבר על נקלה. לא ידעתי מה הועיל ואיך הציל דחז"ל מן התמיהא. **גם** התי"ט דחה דברי רבו. וטרח בכדי. **אמנם** בספר אם לבינה. תקנתי הענין בס"ד. ליישב דברי התוספתא ופירש"י. והשיכותי התלונה מעל חז"ל.

כתי"ט באותו דבור. שאין (עומד) במראיתן כך צריך להיות.

להחליט את שנולד לו כו' עיין רע"ב אבל פשיון לא מטמא בתחלה. אפילו פושה והולך עד שלא הסגיר. **ונראה** דכה"ג מסגירו מכל מקום. ורואה בסוף שבוע. אם פשה עוד על מה שפשה בתחלה כשהסגירו. מחליטו. ואם לאו. פוטרו.

משנה ד

שהן שש עשרה שלשים ושבעים ושתים גרסינן.

בתוך השבת צ"י דשני תנא הכא לשניה. מי סני למתני חל בשבת. כדלעיל ופי"א דמנחות ובריש מגלה. ופ"ב דחגיגה. ובפרק ד' דר"ה. ובשלהי סוכה. וכן בכל דוכתא. ומאי שנא הכא.

משנה ה

והשחירו שתיהן כך צ"ל. לפי לשון המשנה.

נסמך השחין פריש הרא"ש. שכסה השחין מקום שער לבן כולו מצד אחד.

הקיף מכל צד. ושער לבן בבהרת כדקאי קאי.
עיין תי"ט שהביא לשון הכ"מ. ז"ל. וא"ת הא קיי"ל שער לבן הוא סימן טומאה גם בשחין ומכוה. א"כ דל בהרת מהכא כו'. **ונ"ל** דלק"מ. כי אין זה אלא אם נולד במקומו בהרת. כדכתיב קרא והיה במקום השחין וגו'. **ומהר"ם** (שהביאו תי"ט) שינויא רויחא קמשני. דאפי' לכשתמצא לומר בשחין שנראה בו נגע קמיירי. אפ"ה לאו מילתא היא. מטעמא דקאמר. ופשוט הוא. **גם** בלא"ה לא דיוקא הוא לגמרי. דאפילו אם יש בשחין מראה צרעת. אם אין בו כגריס. אינו מטמא.
לכן דברי הכ"מ אינן מוכרחים כלל. גם בלשון הר"מ. דלא מיירי נמי משחין הטמא. אלא משחין גרידא. שאין בו מראה טומאה. ולא בכשעור.
עוד דתי"ט תמוהים. במ"ש ואם נתרפאו נדונים כעור הבשר. וכי נדונים כעור הבשר מאי הוי. אם אין בו בהרת. טהור הוא. ואפילו את"ל. כה"ג מסגירו. מ"מ הוי להקל. שאם היה רואהו בשבת. היה מחליטו.
או לאחת מהן אפילו לאחת מהן.
או חלקן במעוט שחין. ולא זו אף זו קתני.
היה בו פסיון צ"ע. דהא אינו מטמא בתחלה (כדתנן לקמן פ"ג ופ"ד) **ונ"ל** דהכא במאי עסקינן. בסוף שבוע ראשון. והיכי דמי. כגון שהסגירו באחד בשבת. נמצא שביעי שלו חל בשבת. אינו נזקק לראותו בו ביום. שהוא שבת. אלא ממתין עד למחר. ואם היה בו פשיון אתמול בשבת. והלך לו. וראהו למחרתו ומצאו עומד. פוטרו. והרי זה להקל. וכן אם ראהו בתחלה בשני בשבת. ובסוף שבוע עמד. והסגירו שנית בו ביום. נמצא חל שלשה עשר בשבת. אינו רואהו עד למחר. ואם בתוך כך פשה. והלך לו הפשיון. הרי הוא פוטרו. שאלמלא היה שבת. וראהו פושה. היה מחליטו.
ואין בזה ובזה כגריס אנתמעטה קאי. דאם לא נשאר אחר שנתמעטה האום. כגריס בזה ובזה. הרי זה להקל ומטהרו **אבל** אם נשאר בפשיון כגריס. אע"פ שנתמעטה האום. ואפילו הלכה לה. הרי זה נגע אחר ומסגירו.
והבוהק כעדשה. אבל פחות מכעדשה. אינו חולק. ולא מציל. ע"ל פ"ו מ"ה.
וטעמא משום דכי הוה כעדשה. חזי למחיה. וכיון דלית ביה מחיה. דהוי סימן טומאה. מצילו וטהור. משא"כ בשאין בו שעור מחיה. לא חשיב. וכדליתיה דמי. דלא חזי למחיה. והו"ל כבהרת אחת שפשתה.

משנה ו

לא היה בו שער לבן ונולד לו זה לשון תי"ט. אע"ג דא"נ פטרו בשבת. כשנולד לו לאחר השבת היה מחליטו כדתנן להחליט אחר הפטור (לא הבינותי זאת. מה ענין לאחר הפטור דהתם. דבלאחר הפטור דהסגר קמיירי. לדהכא דבנראה בתחלה איירי) מ"מ היה טהור. אם העריב שמשו כו' (גם דברים הללו יש בהם משום מחוסרי אמנה ונעדרי הבנה לגמרי. לא יכולתי להלמם) ולעיל ביש להקל פיר"ב שאם היה צריך להביא קרבן משום כו'.

לא ידענא מאי בעי הכא. סוף דבר כל מ"ש בדבור הלזה כולו מקשה. ערבב עלינו ענינים שונים. שאינם עולים בקנה בינה אחד.

וכך היה צריך לומר. שאם היה רואהו בשבת. היה מסגירו. ואם היה נולד לו למחר אחר השבת שער לבן. לא היה זקוק לו עד סוף ימי ההסגר. ושמא בתוך כך ילך לו. ואינו נזקק לקרבן. משא"כ עכשיו שמחליטו.

נסמך השחין בשבת. ובאחד בשבת הלך לו.

פרק ב

משנה א

בגרמני הוא הלבן ביותר. כן הוא נקרא בלשון לטינ"י. והר"מ לא היה מכיר בלשון ההוא. וחשב לפרש גרמני מלשון חמור גרם. והפליג לדרך זר.

כהה למטה מארבע מראות. להכי פוטרו אף בתחלה.

ב"י הרי הם כאשכרוע לא לבנים היינו המון העם. אבל בני ציון היקרים. זכו נזיריה משלג כו'. **אפ"ה** נדונים כבינונים. אי מטעמא דהר"ש דמשערין כולם בשוה. **א"נ** בהו לא קמיירי. אלא ברוב עם הארץ. **או** דילמא משום דפתוכים הוו. כדמסיים קרא אדמו עצם. **אי נמי** משום דלמעלה מארבע מראות נינהו. שמא לא מטמאין בבהרת כלל. לפי שמכהה עיני הכהן. הרואהו.

משנה ג

או שכהה מאור עיניו מ"ש תי"ט. יראה דתרי עיניו שכהו קאמר. **אינו** מוכרח. דוק. ועיין אגרת בקורת (דטו"ב. דפוס שני) **ואכן** האמת. שאי אפשר שיכהה מאור אחת בלבד. שאם האחת לוקה. בהכרח גם חברתה לוקה עמה. עמו"ק א"ח סרט"ז.

משנה ד

בתי"ט ד"ה ר"י"א. כמו שמגביה. צ"ל שמגבהת. **שם** הנגע תחת שחייו. צ"ל שחייה. ר"ל שני בית שחיים שלה. דבאשה קאי ועסיק.

משנה ה

חוץ מנדרי עצמו משא"כ בנדוי. שהת"ח מנדה לעצמו. ומפר לעצמו. עיין נדרים (ז"ב). **אף לא נדרי אשתו שבינו לבינה** משום דנדרי עינוי נפש ושבינו לבינה. התורה זכתה לו בהפרתם. בהפרה זכתה. בהתרה לא זכתה.

פרק ג

משנה א

שהטוה"ט בידי כהן עשי"ע (סקל"ח) **צ"ע** אי בעי בגדי כהונה. אע"ג דאמרינן אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם. דילמא הני מילי בעבודות שבמקדש משא"כ ראיית נגעים שהיא בכל מקום בא"י. ובר"פ בא לו כ"ג איתא בהדיא בגדי כהונה אסור לצאת בהם במדינה. ובפרק טרף מצרכינן קרא בפרה. דצריכא בגדי כהונה. והיינו משום דנעשית בחוץ. ורחמנא רבייה. חטאת קרייה. דעבודתה תחשב כעבודת פנים. והן דומות זו לזו. והתם הוא דכתיב בגדיו.

ולכאורה נראה מדכתיב הכא נמי קרא יתירא. בניו הכהנים. למימרא דבעי בגדי כהונה. וכדאמרינן פ"ב דזבחים. בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם. דאל"ה הו"ל זרים. אלא דהתם לענין עבודת פנים אתמר. **ולפום** ריהטא בספר הי"ד (פ"ט מהלכות צרעת) מוכח נמי הכא. דדרשי בת"כ הכהנים בכהונתם. **איברא** תברה בצדה. דלא מפיק מניה אלא חלל. **ברם** בתר דמבעיא לי. הדר פשיטנא לה. דבודאי לא בעיא בגדי כהונה. דהא איתה אף בח"ל ובזמן הזה. ואף טהרת המצורע נעשית בטומאה. הא ע"כ לא פסיל בה מחוסר בגדים. שאין עכשיו בגדי כהונה. **ואי** נמי איתנהו. **הא** אטמו להו. ולא כהונתו עליו. כשהוא ובגדיו טמאים. ולא חזי לעבודה. **ואם** לטהרת מצורע דמיא לעבודה. הוכשר. כ"ש לראיית הנגע. לטהרו או לטמאו.

משנה ב

נותנין לו שבעת ימי המשתה פשוט שהוא אחר בעילת מצוה. כדמוכח פ"ק דכתובות. בשמעתא דבועל ב"מ ופורש. **ואפשר** דהוא הדין אם נכנס לחופה. אע"פ שעדיין לא יבעול. אם מחמת שפרסה כלתו נדה. או לסבה אחרת. מ"מ דינו כחתן לכל דבר. כמו

לענין ז' ברכות. משקנאה ונעשית אשתו נשואה (עיין אה"ע סס"ב) לאפוקי ארוס שאין עושין אותו חתן לשום ענין.
ועתי"ט שכתב ז"ל. ותמהו התו' דלר"מ דהתם למה אינו רואה להקל ע"ש.
העתיק לשון תוספת בט"ס דמוכח. ועמ"ש שם בחי"ג בפירוש דתוספות.
וכן ברגל צ"ע במ"ש בחידושי גמרא פ"ק דמ"ק.

משנה ג

עור הבשר שנראה בו אחד מארבע מראות כגריס.
בשער לבן במחיה בפשיון סימנם על **שפם** יעטה. **שעורן** של בהרת ומחיה. מבואר בפ"ו מ"ז. ושל שער לבן פ"ד מ"ד.
ובפשיון כל שהו. **ודין** הבא כולו לבן בתחלה. עיין רפ"ח. ושם מ"ח.

משנה ז

בירקרק ובאדמדם הא דקרי בבגדים ובבתים סימן טומאה ירקרק ואדמדם. ולא קרי לעיל סימן טומאה לד"מ כו' ע"ל רע"ב **דבריו** הללו מגומגמים ולישנא קטיעא הוא מיגז גייז ללשניה דהר"ש. **גם** הוא קשה להלמו במ"ש ירקרק. דאיהו לא שייך בד"מ שבעור הבשר ולשונו צריך תקון.
ונראה שצ"ל ואע"ג דאידי ואידי כארבע מראות. ותי"ט לא חלי ולא מרגיש.
בתחלה להסגיר. **ואין** זה כמו בתחלה דלעיל משנה ג' דפרקין.
כתב תי"ט מ"מ תני לה. משום פשיון כו'. ולאו למימרא דאינו מסגיר כלל. דדל פשיון מהכא כו'. אלא כלומר שאינו מסגירו מחמת הפשיון. **דברים** הללו לא נתנו להכתב. כי מה אכפת לן מפני מה מטמאין בתחלה. אם מפני האום. או מפני הפשיון. מ"מ טמא הוא להסגר.
ואחזה אנכי שדברי הר"ש על כרחנו מתפרשים כך. שהפשיון משונה מן הנראה בתחלה. שבתחלה. נראה הוא להסגיר. משא"כ הפשיון. שתחלתו (ר"ל פעם ראשונה שנראה הפשיון) אינו להסגיר. אלא לשרוף. היינו דקאמר הר"ש. דבתחלה אינו מסגיר. אלא שורף. ובכן דבריו מובנים היטב. **ומ"ש** תי"ט בשם מהר"ם. מגומגם מאד. וז"ל דהיינו כו' אבל אם אותו נגע הולך ופושה (ר"ל עד סוף שבוע כו') אינו מסגיר כו'. **בער** אנכי ולא אבין פשיטא צריכא למימר. הא ודאי משו"ה מסגיר. לראות אם פשה ביום השביעי. כדמפרש קרא. ומאי אשמעינן דאינו חוזר ומסגיר על הפשיון. אלא באדם מחליט. ובבגד שורף. ומאי קמ"ל.
בסוף שבוע ראשון להסגיר.

בסוף שבוע שני לשרוף.
לאחר הפטור לשרוף.

פרק ד

משנה א

שהפשיון בכ"ש אבל שער לבן אינו מטמא פחות משתי שערות. **ועתי"ט** שכתב ורבינו בג"א פירש שהמורה על אחד כולו בפתח. **לא** אדע מנין לו זה. והיכן מצא שער כולו פתוח. כ"א ושער הרגלים (ישעיה ז' מ"א. ולא נשתנה בסמיכות. כמו תער הגלבים) והנה הוא מורה על ריבוי שערות בודאי. הרי שאינו כמו שחשב בג"א. **כ"ע** תי"ט אחר שהביא פירוש מהר"ם. וז"ל. ומדתנן במ"ב פ"ג דנדה המפלת כמין שערה נראה כדבמ"א. משמע דלפלוגי אדמהר"ם קאמר לה. ולא כיון את שמועתו. שהרי אף דברי מהר"ם בקנה בינה אחד עולים עם דעת במ"א. דמדכתיב ושערה בלא מפיק לה. דלאורויי אפילו שערה לא הפך. משמע.
אבל אין נראה לי. שיהא שערה דלא הפך. כמו השערה הפתוח. שהוא משקל אחר. ולא הפך יוכיח. שהוא כמו שער הצרוי. עם שימצא לפעמים פעל זכר. עם שם נקבי.

משנה ד

היתה אחת מלמטה ונחלקה מלמעלה כו' טהור אע"פ שיש כאן שתי שערות לבנות מלמעלה **ויש** לשאול. אם יש בה שתי שערות לבנות. והאחת נחלקה לשתים מלמעלה. ושוב נהפך חלק אחד לשחור או הלך לו. ונשאר החלק השני לבן כמו שהיה. אם נראה בכך כאילו הלך כל השער לבן. ועפ"ק מ"ה.

משנה ה

אם יש בו רוחב שתי שערות עתי"ט ז"ל ומ"ש הר"ב אבל אם אין ברוחב כו' וכן אם פשה כו' כפשיון רחוק ובעי כגריס. ותמיהני דבפ"ק תנן כו' חולקין בין אום לפשיון ה"א להקל. ודוחק לומר דווקא בפשיון כל שהו. ועוד דלא אשתמיט למתני דפשיון רחוק מטמא כלל. כו'. עכ"ד.
תמהתי מרשות מ"ש כאן. אטו לא שמיע ליה הא דתנן לעיל רפ"ג בתחלה בסוף שבוע המסגיר כו'. ועמ"ש בס"ד בפ"ק מ"ה. והאי פשיון הרחוק. נמי נגע אחר הוא. משו"ה לא סגי ליה בבציר מכגריס. וכי הוי כגריס. פשיטא דמטמא. ולא משום פשיון. אלא דהו"ל נגע בפני עצמו.

ובהכי אזדא ליה כל הך שקלא וטריא אריכא דתי"ט טרייה לרישיה בכדי במ"כ. נלאיתי נשוא עול קריאתו עד שבאתי לתכליתו. אז ראיתי שעמד גם הוא על הבנה זו הפשוטה. ועד עכשיו הקיפנו חבילות חבילות תשובות שאין בהן ממש. כולי האי למה. ודקארי לה מאי קארי.

מצרפן ואם פשתה אחת מהן כו'. מחליט על שתיהן. **ונראה** פשוט דה"ה בתחלה. אם אין באחת כגריס. ויש בשתיהן כגריס. שאם יש בחוט כשעורו. מצרפן להסגיר. ואם לאו. פוטרו. וכן בסוף אם נתמעט החוט. ואין בשתי הבהרות כשיעור נגע. פוטרו. ולא ידעתי מ"ט שתקו מזה ומזה **גם** צריך לידע. דכה"ג שאין באחת משתי הבהרות כשעור אלא ע"י צירוף. א"א להן להטמא במחיה. כמו ברישא בחוט.

ואם לאו אינו מצרפן ונדונים כשני נגעים כו' ונ"מ דלכי מיטהר בעי אתויי שני קרבנות עכ"ל רע"ב לקוח מהר"ש. **ולא** הבינותי זה. דהא תנן פ"ב דכריתות. מצורע שנתנגע נגעים הרבה. אינו מביא אלא קרבן אחד על כולם. אפילו נתרפא בינתיים. כ"ש אם כשנסתלקה אחת. עדיין שניה עומדת. שהם כנגע אחד חשובים. שהרי לא יכול להביא קרבן עד שיטהר.

משנה ו

בהרת כגריס על כרחנו צריכין אנו לפרשו כגריס. ועוד. דאי כגריס מצומצם. מי משכחת לה ובה מחיה כעדשה. מכדי שעורה של בהרת כמה הוי. כגריס מרובע והוא תשע עדשות. כדתנן לקמן ריש פ"ו. ומחיה צריכה להיות מבוצרת באמצע. מוקפת בהרת כעדשה מכל צד. אי הכי היכי אפשר להיות בה מחיה כעדשה. מלבד בהרת כגריס. כדאיירי השתא ברישא. וכ"פ המפרשים. דלא דק.

טמאה הבהרת כשהיתה. דבחד סימן טומאה סגי לה. ואין כאן סימן טהרה.

טמא האדם. ולא יכול לומר כאן ג"כ טמאה ל"נ. לפי שאין הטומאה מחמת הבהרת. וסד"א כיון שסימן טומאה אחד נהפך לשחור. שנולד בה סימן טהרה. מהני גם למחיה. קמ"ל אע"ג דבהרת נפלה בה סימן טהרה. אכתי לא טהר גברא. מפני המחיה. וכיון שמוכרח לומר שהטומאה באה מן המחיה. הרי אין לדבר באופן אחר. כי אם בלשון זכר.

בהרת היא ומחיתה כגריס כו'. שהבהרת שהיא ומחיתה כגריס. טמא. עתי"ט. **ולא** נהירא דלא תנן לה התם ה). אלא בהרת ובה מחיה תנן כדלעיל בפרקין. דמתפרש כגריס מלבד המחיה. ה"נ פירושא התם. איברא הר"ש הוא דמפרש לה התם ברישא. כמ"ש תי"ט כאן. וליתא. כי באמת אין הענין ולא הלשון סובלו. וכמ"ש שם בס"ד.

אמנם גם כאן המשנה מתפרשת יפה עפ"ד הר"מ (עם שלשונו מגומגם) דהלכה המחיה. פירושו שכסתה הבהרת את מקום המחיה. והרי יש בה עכשיו כשעור. וטעם מחלוקת ת"ק ור"ש מבואר.

משנה ז

לאחר הפטור עיין לשון רע"ב. עד והאי חזרה היינו במקומה הראשון. דאי במ"א א"כ ה"ז בהרת אחרת. **לא** ידענא מאי נפקא מנה. ואי נמי בהרת אחרת היא. מאי הוי. הא ודאי תראה בתחלה. כמו בחזרה למקומה. ומאי בינייהו.

איברא לישנא דהר"ש. אטעייה לרע"ב. הר"ש אברייתא קאי. דפליגי בה ר"י וחכמים בהלכה וחזרה. ר"י"א תראה בתחלה וחכמים מטהרין. עלה קאי ומפרש לה הכי. דהיינו שחזרה למקומה הראשון. דאי לאו הכי הרי זו בהרת אחרת. ור"ל דכה"ג לא מטהרי רבנן. אלא הוו מודו דתראה בתחלה. וכי פליגי. בחזרה למקומה. ומתניתין ר"י היא. וסתם לן תנא כוותיה.

כנסה ופשתה כו' ר"ע מטמא כו'. ר"ש ל"ג לה. דלא פליגי בהכי. ע"פ הר"ש. והכי גריס הכא. הרי היא כמו שהיתה. וזה אליבא דכ"ע. וכדינא דרישא בהלכה וחזרה כו'. אלא דמעיקרא תני הלכה כולה וחזרה. והדר קתני כנסה כו'. דהיינו במקצתה. ולא זו אף זו קתני.

ולשון הר"ש צריך תקון. ואציג הגהתו הנה. ז"ל מסגירו הסגר (שני) כו' (פשתה) וכנסה שפשתה משהו (כצ"ל) כו' ומתוקמא דר"ע באמצע כו'. זה נר' ט"ס. וצ"ל ומתוקמא מתניתין **עתי"ט** שהרעיש עלינו את העולם. בלשון הר"מ והשגת הראב"ד. והאריך הרחיב לשון. וכתב שבספרי הר"מ שהעתיקו למשנתנו. מסיים בה ה"ז יסגיר. ולא מסיים או יפטור. **ואמנם** בספר הי"ד שבידינו מסיים בה או יפטור. ונוסח נכון ומוכרח הוא. שהרי אין לנו. אלא שתי חלוקות בכל אלה הבבות. או דין ה"ה כמו שהיתה. ופירושו אם בתוך שבוע ראשון עומד יסגיר שנית. ואם בסוף שבוע שני יפטור. או דינא דתראה בתחלה ויש לו שני הסגרים. ותי"ט נסתבך בחנם. **גם** לא ידעתי מה החרדה אשר חרד עלינו הראב"ד בלשון הר"מ. ממשנה דלקמן. **שם** ודאי נגע אחר הוא. כמ"ש בס"ד בהגהותי לספר הי"ד שם בס"ד. וק"ל החלוק. ע"כ צ"ע.

וחכמים מטהרין לרע"ב דלא חשיב פשיון ול"ד דא"כ לר"ע כו' תי"ט. **בכדי** טרח. דלא לדיוקי אתא. דהא ר"ע טעמו ונימוקו עמו כדפריש רע"ב דס"ל נגע חדש הוא זה. אלא לחכמים היה צריך לפרש. כיון דס"ל הכל נגע אחד. א"ה מ"ט מטהרי. הרי כאן פשיון. ומשני שפיר. **איברא** לא נהלם לי פרושא דמתניתין. אליביה דהר"ש ומהר"ם דמוקמי לה

בלאחר הפטור. א"כ אפכא מיבעי ליה למתני. והלך מן האום ופשתה כו'. דהא כי פשתה ברישא הא אטמי ליה. וקשיא בין לר"ע. בין לחכמים. הא ודאי טמא הוא. **ולדידי** חזי לי דה"פ בהרת כגריס והסגירו ופשתה והלך מן כו'. הכל בתוך ימי הסגר איירי ובסוף שבוע. השתא ניחא ר"ע נגע אחר חשיב ליה. דקמא מצטרף לבתרא. וחכמים מטהרין. דלית להו צירוף. ודוק.

משנה ט

ופשתה כחצי גרים ועוד ובפשתה לאחר הפטור כו' לר"ש ניחא דקסבר חכמים מטהרין לגמרי ולא משכחת לה אלא בסוף שבוע ולאחר הפטור אבל רע"ב לא הי"ל לדקדק ולהתנות בכך. תי"ט. **לא** ידענא מאי ניחותא להר"ש. אפילו בבבא דלעיל תמיהא לי. כ"ש בהך בבא. דפשתה חצי גריס ועוד מקמי דהלך מן האום. היכי אפשר דמטהרי רבנן. **ולרע"ב** קשיא אפכא. דהו"ל למידק ואתנויי. דבפשתה והלך מן כו' דווקא איירי בסוף שבוע. דר"ע לטעמיה. דס"ל פשיון בתוך ימי הסגר. סימן טומאה הוי. אע"ג דבתוך כך הלך מן האום. כיון דאכתי אשתייר כשעור ופשיון עמו. וחכמים מטהרין. דמצרכי פשיון אשעורא קמא.

ופשתה כגריס ועוד והלכה כו'. ופשתה לאחר הפטור כו'. וכ"כ הר"ש. מ"מ כי לא מוקמינן כו' הכא נמי אפילו קודם הפטור בסוף שבוע מצינן לאוקמה כו' תי"ט. **אף** כאן התמיהא במקומה עומדת. על הר"ש ביתר שאת. אי איתא דלאחר הפטור מיירי. מי איכא למימר תראה בתחלה. אטו לית להו לחכמים דפשיון מטמא לאחר הפטור. אפילו בכל שהוא. כ"ש בפשתה כל כך. ומאי מהני הלכה לה האום בתר הכי. אכתי טמא הוי. ולא תראה החדשה בתחלה להסגיר. עד שיטהר מן הראשונה. דאין מסגירין את המוחלט. הא ודאי מילתא דתמיהא טובא. **ולא** ידענא לה פתר. אלא כדפרישית דכולהו בבי סתמא בחד גוונא איתנו ובתוך ימי הסגר עסקינן. דפשתה והלכה דמתוקמא שפיר. למר כדאית ליה. ולמר כדאית ליה. וכדלעיל. אלא דבכל בבא אשמעינן מילתא וק"ל.

בהרת כגריס ופשתה כגריס נולדה לפשיון מחיה לפי מש"ל (מ"ו אבל אינו מוסכם) צ"ע מאי טעמייהו דר"ע וחכמים. הא ודאי מקום המחיה ממעט שעור הנגע. וטהור הוא לד"ה. וצ"ל בעל כרחנו. הכא נמי לא דק. כדפרישנא לעיל מ"ו.

ופשתה כגריס נולדה לפשיון מחיה או שער לבן והלכה לה האום הכא נמי פרשוה בפשתה אחר הפטור. ונכנס מהר"ם בדוחקים גדולים ועצומים מאד. **ולענ"ד** לא צריכנא למדחק בה כלל. אלא כוליה פרקין סתמא בתוך ימי הסגר קאי דפשתה. ובסוף שבוע ראה שנולדה בפשיון מחיה או שער לבן. וכבר הלכה לה האום. **ואזדו** לטעמייהו. ר"י

מטמא. דחשיב פשיון ואום לנגע אחד. והרי סימן טומאה עמו. וחכמים חשבי פשיון כי קאי לחודיה. לנגע אחרינא. א"כ מחיה שנולדה בו. ממעטת שיעורה. ובעינן רבתה בהרת. משו"ה תראה בתחלה להסגר. לראות אם תפשה. והשער לבן שנולד בו כמו כן. אינו סימן טומאה שהרי קדם לבהרת. אע"פ שנולד אחר שפשה. מ"מ הפשיון הלז לא נדחה עדיין להסגר. שהרי נולד בתוך ימי הסגר. ואין מסגירין את המוסגר. והשתא דחזי ליה בסוף ומשכח להו בהדדי. פשיון ובו שער. דיינינן ליה דקדם שער לבן. שהרי לא הפכתו הבהרת אחר הסגרה דקמא אזיל ליה. לפיכך תראה.

משנה יא

ואם ספק טמא ויטמאנו הכהן.
עמ"ש בספ"ח דנזיר. מ"ש תי"ט. צ"ע.
ולענין מ"ש מעובדא דרב"ן. עיין בחלק הדרושים.

פרק ה

משנה ב

הרי היא הבהרת.
וחזר לענין מ"ש תי"ט על הכ"מ והרי משנה שלמה בפרק דלעיל **עמ"ש** שם בס"ד.

משנה ג

עקביא מטמא עתי"ט מ"ש הראב"ד עד וזה עיקר **דומיא** דרפ"ח דב"ק. פ"ט דנזיר מ"ד.

משנה ד

בזה כסלע חוט המקיפו הוא שעור טפח. **נמצא** קטרו שליש טפח.

פרק ו

משנה א

כגריס חצי פול. סתמו כפירושו. חציו המתחלק ממני בתולדתו. שהוא כמו מרובע (לא רבוע גמור ממש. אלא קרוב לתמונת מרובע) שוה (עשי"ע סס"ט) וחלק בשטחו הנחלק במקום שנפרד מחבורו ודבוקו עם חציו אחר. **וצ"ע** למאי נ"מ אם השעור בפול שלם. או בחציו הנחלק ממנו. הלא דבר אחד הוא בכמות השטח **אולי** צריך לשער בצד החלק שבו. במקום שמחוברים החצאים זה עם זה. כי שם רחב יותר מבצד העליון. ששם הוא עגול קצת. אינו שומר תמונת הרבוע כל כך בשטחו העליון. כי אם במקום חבורו. כאמור.

כגריס עשי"ע (סימן הנ"ל. ומו"ק סר"ב).
עדשות כ"ה לשון חכמים. ולשון מקרא עדשים (יחזקאל ד').

משנה ב

ובה מחיה כעדשה ובין הכל כגריס. לר"ש. **לא** נהירא ומאי דוחקיה. ע"ל פ"ד. **ואי** איתא. הו"ל למתני נמי בהרת. היא ומחיתה כגריס. כדתנן התם. בכהאי גוונא. **ואי** משום דקשיא ליה גרסא דרבתה מחיה טהורה. **י"ל** פירושו רבתה המחיה. עד שמעטה את הבהרת מכשעור. וס"ד כיון דכבר טמאה ע"י מחיה. שוב אין המחיה מטהרתה. קמ"ל דמחיה לפעמים היא סבה לטהרה. **וכך** צ"ל לפיר"ש בגרסת רבתה המחיה טמאה. דמוקי לה בבהרת יותר מכגריס. ותקשי ליה. תרצת רבתה מחיה. אלא רישא נתמעטה הבהרת טהורה. אמאי. הא אפילו נתמעטה. קמה לה אשעורא. אלא מאי אית לך למימר ה"פ. נתמעטה עד שנעשית פחות מכשיעור טהורה. וקמ"ל הכא נמי. אע"ג שסימן טומאה מחיה במקומו עומד. טהורה. ותי"ט אייתי דברי ר"ש הראשונים בפשיטות. ולא חלי ולא מרגיש. **ומה** שציין ועפ"ד מ"ד. **עמ"ש** שם בס"ד.
מחיה כעדשה ז"ל ר"מ בפירושו. אמנם הותנה הרבוע בה כאשר היתה כעדשה מצומצמת עד שתהיה העדשה בו (בנגע) כמו עגולה ברבוע שלם (כצ"ל) הצלעות. **ור"ל** הרבוע שהותנה במחיה. הוא שלם הצלעות. כי העדשה אין לה צלעות. ולכן הוצרך לפרש שצריך להיות המחיה מרובעת. **ומה** ששערו אותה כעדשה. ועדשה עגולה היא. היינו שתהא כעדשה. אם ישימו עדשה על מקום המחיה. יהא כמו עגול תוך רבוע. לפי שהמחיה צריכה להיות רבועה שוות הצלעות. וזה כשאינה אלא כשעור עדש בצמצום. משא"כ אם תוסיף המחיה על שעור עדש. הנה היא תטמא בכל תמונה.
רבתה הבהרת טמאה מ"ש תו' ומהר"ם. **צ"ע** לפי מה שכתבתי לעיל.

משנה ג

שאין הנגע פושה לתוכו עתי"ט עד ולי קשיא על שניהם ממ"ז דפ"י כו' דהשתא יש בתוכו ממש. עכ"ד. **ולא** דק. התם הנהו שערות שחורות ומצילות. אבל א"א להיות פושה לתוכו לטמא.

משנה ה

אם מבפנים היא כלה בנתמעטה ניחא. **אלא** בהלכה. איך נודע מהיכן היא כלה. **וצריך** לפרש שלא הלכה כולה בפעם אחת. אלא מעט מעט הלכה. באופן שיש להבחין מאיזה צד התחילה להלך. ואיזה בהרת כסה אותה.

משנה ז

שאינם מטמאים משום מחיה הקשה הראב"ד למה ל"א שאין מטמאין בבהרת כו'. וניחא ליה לפי שאינם ראוים לבהרת. וכפל בדבר לומר שאינם מקום לבהרת. ותפס לו עפ"ז שני דרכים. בלתי מתוקנים עיין תי"ט. **אך** דברים תמוהים אני רואה. דאשתמיטתיה לראב"ד מרא תלמודא. תלמוד ערוך פר"א דמילה. ימול בשר ערלתו היתה בראש הערלה ימול (וכן שנינו להלן ספ"ז היתה בראש הערלה) ואי לא מטמא כלל. מי אצטריך קרא למשרייה. **אע"ג** דנגעים טהורים בכלל איסור קציצה הם. היינו בראוים להטמא. כדלקמן פרק ז' מ"ד. כגון עד שלא נזקק לטומאה. ובתוך הסגרו. או שפשה בכולו. **אבל** במקום שאין שייכות טומאה לגמרי. מי איכא למימר דאית ביה משום איסור קציצה. דלשרייה רחמנא במקום מצוה. כיון שאינו נזקק לכהן. ועמש"ל בספ"ז בס"ד. ופ"ח מ"ה.

ובאמת לא ידענא מאי דוחקיה דראב"ד דאפקה למתני' מפשטה. אי איתא דלא מטמו נמי בבהרת ובשער. מי סני ליה לתנא למתני שאינן מטמאין בנגע. אלא אין לך בה אלא כמשמעה. במחיה בלחוד הוא דאין מטמאין. אבל מטמאין בבהרת בפשיון ובשער. **והא** דלא קחשיב לה בהדיא. נראה משום דלא גרע מחזרת ראשי איברים דפ"ח מ"ז וצ"ע. ועמ"ש בס"ד ספ"ז.

משנה ח

ואינם מטמאין משום מחיה עתי"ט מ"ש על הר"ש. דא"כ מאי האי דאינם מטמאין משום מחיה. הא אדרבה טהורי מטהרינן משום פרח בכולו **אומר** אני סד"א היכא דאיכא מחיה מעכבא.

ודלדולין הם חתיכות בשר יוצאות מהעור תלו' נמצאות בכל מקום בגוף (כמו ששנינו ספ"ז דבכורות בעלי דלדולין פסולין באדם) **וצריך** לומר ע"כ דאין נדונין כעור בשר. אלא כשהם רחבים שטוחים כגריס. בכדי שיוכל הנגע להראות כולו כאחד. אבל במקום שמשפע ומתחדד. עד שאינו כשיעור נגע. ודאי אינו נדון כעור הבשר. **ולא** ידענא אמאי פשיטא ליה לתי"ט כולי האי. מ"ש הר"מ בזה. עד דהוה ק"ל למאי אצטריך למתנייה. **ומ"ש** בשם מהר"ם. אינו מובן לי. **והא** דתנן הדלדולין שבראש ושבזקן. לרבותא הוא דנסבה. אע"ג דמקום כינוס שער נינהו (ואינו מטמא בבהרת עד שיקרח) ולא מבעיא דלדולין שבשאר מקומות הגוף החלקים. אלא שבודאי אין כל הדלדולין שוין בכך. וכמש"ל.

פרק ז

משנה ד
והכוה את המחיה ה"ה לקוצץ בהרתו. ולא שנא בהרת טמאה. ל"ש טהורה (כדאיתא בגמרא פר"א דמילה) והיינו הראויה להטמא (כמש"ל פ"ו מ"ז) **ונראה** דהוא הדין בשל חברו נמי קאי ליה בל"ת. כמו באיסור הקפה ודכוותה. דניקף ומקיף שוין באיסור.

משנה ה
היתה בראש הערלה ימול צ"ע מאי קמ"ל. הא אינו מטמא בבהרת (ע"ל מ"ז דפ"ו) דבודאי לא עדיף ראש הערלה. מראש הגויה (עמ"ש שם בס"ד) **וי"ל** דמיירי בחזרו בו ראשי איברים. כבר"פ דבסמוך. **א"נ** אפילו לא חזרו. כיון שמעכבין את הפריחה. הו"ל ראוי להטמא בנגע הבהרת. כמ"ש רע"ב להלן מ"ה.

פרק ח

משנה א
לענין מ"ש תי"ט בד"ה מן הטהור. לשון סיפרא. ע"ל מ"ח.

משנה ב
או שהלכה לה המחיה אח"כ פרחה בכולו טהור וא"ת הרי פרחה מתוך פטור כו' וי"ל הב"ע כשהלכה מחיה. וקודם שהראה אל הכהן פרחה בכולו. הכ"מ. תי"ט. **וא"ת** אי הכי. מאי קמ"ל. בלא פריחה נמי מטהר ליה. **י"ל** משום סיפא אצטריכא. ולאשמעינן פלוגתא דר"י. ובאמת בכמה דוכתי אשכחן דאכפל תנא ואשמעינן נמי מאי דלא צריך. עיין שלהי נדרים ור"פ או"ב.

משנה ג
וכולן שחזרו כו'. עתי"ט וז"ל מהר"ם וכולן כו' ה"א טמאים. פירוש אחר. חלוט שער לבן כו' או משום פשיון ואחר חלוט פשיון משום פשיון. ואחר חלוט מחיה אינו מטמא משום מחיה. דהא נתכסית כו'. אלא נ"ל דנתגלו אחר חלוט מחיה מטמא משום פשיון ע"כ. **אך** כמו זר נחשב. תמה על עצמך וכי פשיון מטמא בתחלה. הלא כבר נטהר מפשיון על ידי פריחה. **ולא** אדע למה זה נדחק מהר"ם כל כך שלא לצורך. ומאי שנא דקשיא ליה אחלוט מחיה דווקא טפי מאחריני. תקשי ליה אכולהו. אמאי מיטמאין בחזירת ראשי איברים. הא אינן מטמאין משום מחיה. **תינח** בחלוט שער לבן. דמיטמא בתחלה (ומאי או משום פשיון. דקאמר מהר"ם) **אבל** אחר חלוט פשיון. או אחר פריחת הסגר. מאי

איכא למימר. **אלא** הנח לחזירת ראשי איברים דגזרת הכתוב היא. וקרא דהבשר החי דמייתר. רבייה. דהתורה העידה על החוזר בכל מקום. שאינו יוצא מידי דפיו. דאגלאי בהתתיה. ותו לא מידי.

משנה ה

עיין לשון רע"ב. וראשי איברים לא קחשיב כו'. דראוין לטמא כו' **עמש"ל** ספ"ז.

משנה ו

פרחה מזו לזו עתי"ט לשון מהר"ם. דכל כמה דלא נזדקק ליה כהן כו'. **לא** אבין לו. כי מי יגיד לנו זה. דלא איירי בנזקק לכהן.

ע"ש ועוד כו' לתני סתמא פרחה בכולו. **הא** לא דיוקא הוא. רבותא אשמעינן. אע"ג דפרחה מטהורה כו'. אימא הו"ל פורח מטהור. ע"ש אבל אם פרחה מן הטהורה ברישא לצד חוץ כו' הו"ל פורח מן הטהור. **לא** ירדתי לסוף דעתו בזה. והא ודאי כי פרח לחוץ. הוה ליה פשה וטמא. וכי הדר פרח. הו"ל פורח מטמא.

בשפתו העליונה חצי גריס כו' וכ"כ הר"ש. וכלומר מאחר דע"י דבוק נראה כגריס הוי טמא. זה הכלומר הוסיף תי"ט מדעתו. ולא ניחא להר"ש בהכי. איברא להר"ש אפכא הוא. **וה"פ** דמתני' חצי גריס בשפה עליונה כו' וחצי בתחתונה. לא מצטרפין כגריס אע"פ שנראים כאחד כשמדובקים. אינו טמא. וממילא כשפרח אח"כ בכולו. הו"ל פורח מטהור. **ולשונו** של פיר"מ מגומגם. והוא הטעה לתי"ט. **אמנם** מהר"ם (לפמ"ש תי"ט בשמו) הפליג בחנם.

משנה ח

פטור מן הפריעה כו' כל זמן שהוא מוסגר. ואילו טהור מתוך החלט. חייב בפריעה כו' ופרימה כל זמן שהוא מוחלט ע"כ. **קשיא** לי טובא. הא לישנא דמתניתין לא משמע כלל הכי. **אולי** י"ל אפילו נטהר מצרעתו. כל זמן שלא גלח והביא צפרים. עדיין חייב הוא בפריעה ופרימה עד שיטהרנו הכהן. והשתא רישא נמי אתיא שפיר.

משנה י

שאילו הראה לכהן היה טמא במאי דסיים פתח (דכוותה טובא) ומפרש ברישא מראה ומפסיד. דהיינו אילו הראה. היה מפסיד כו'. **ולק"מ** מ"ש תי"ט. דבסיפא ודאי. אילו היה זריז. היה נשכר. זה פשוט.

פרק י

משנה א

הנתקים שבראש או בזקן. **דכתיב** צרעת הראש או הזקן הוא. משא"כ בהרת שאינה מטמאה בראש או בזקן. כדתנן פרק ו'.

בשער צהוב אינו פחות משתי שערות. כמו בלבן דעור הבשר. כל מקום שנאמר שער. אינו פחות משתים.

קצר כתי"ט בשם הר"ש א"נ קצר משעור דשער לבן. **זה** נגד הסברא. שיהא שער צהוב הפוך משל לבן. מה שטמא שם. טהור כאן. ומה שטהור שם. טמא כאן.

אפילו ארוך שאין משמעות דק. אלא רקיק.

כך הוא לשון תורה. חלת מצה אחת ורקיק אחד. לכן הוא הנוסח המובחר. **ומ"ש** תי"ט מנא"י דקיק. הוא לשון ארמי. והענין אחד.

משנה ג

הצומח בכלל שחור. כל השערות מאיזה גוון שיהא. חוץ משער צהוב. ואחת ירוקה. ואחת לבנה. מצילות.

אחת צהובה כו' בצהובה שקדמה לנתק כו' דאין מצטרפת עם השחורה להציל מיד השער צהוב. רע"ב. **ר"ל** להציל מיד שתי שערות צהובות. שבאו אחר הנתק. אין צהובה שקדמה מצטרפת עם שחורה (בין שקדמה בין שלא קדמה) אינן מצילות מידן. ולא מיד הפסיון.

ואחת לבנה אינן מצילות אבל אחת שחורה ואחת לבנה. מצילות. אפילו קדמו לנתק (כמ"ש במשואר) אין צורך לומר בצומחים.

ועיין לשון תי"ט תמיהא לי. אם שחורה אינה מצלת. למה תציל הלבנה כו' ולא הול"ל להא.

הא לק"מ. דאורחא דתנא הוא זמנין טובא. עיין שלהי נדרים ופרק אותו ואת בנו ובדוכתי טובא דכוותה.

אבל מה שכתב מפירוש הר"מ ומחבורו. לא דייק לגמרי. לפי שהוא שלא כהלכה. שהרי בפירוש אמרו בת"כ. שהלבנה והירוקה (ובכלל כל שאינו צהוב) בכלל שחור הוא. ומציל. ותי"ט נמשך אחריו. לא חלי ולא מרגיש.

מה שעלה על דעתו להגיה במשנתנו. לא יעלה על לב לעולם.

משנה ז
נפרץ עתי"ט לשון הר"ש. והייני אם בתחלה נפרץ. נראה דאתאן לת"ק. **שם** ותמיהא לי טובא. דא"כ יש בנתק פתיון לתוכו. **לא** ידעתי זה. שהרי הפרצה פושה החוצה.

משנה י
הקרחת והגבחת כתב רע"ב שתיהן בראש. ומיהו בזקן ג"כ אם נקרח כולו י"ל דין קרחת. תי"ט. **לא** ידענא מנליה הא. ולא ראיתי במקום שציין רמז מזה. **שם** הנה עם זה יהיה קרח שם התואר. **וקרחת** שם דבר נרדף לשם קרחה. שני משקלים הם. ורבים כמוהם. **אבל נשם סך נשם** כיוצא בו מצינו בגמרא. ב"ק פ"ו (דפ"ו) שסכו נשא.

פרק יא

משנה א
חוץ משל נכרים צ"ע אם נוהג דין נגעי בגדים גם בח"ל. וה"נ מספקא לי בבגדים שבאו משם לא"י.
וראיתי לרמב"ן עה"ת שכתב. ואינו נוהג אלא בא"י. והדבר צריך תלמוד.
יראו עתי"ט. ז"ל וז"ש רע"ב הילכך כו' ל"י מה ענין ימים לכאן. **י"ל** אפילו ראהו הכהן ואמר שהוא נגע טמא.
ומש"ע דכל עוד שלא ראהו הכהן כו' כאילו אינו הוא. **י"ל** גם בישראל אינם מן המנין.
ועורות עתי"ט שהביא עצות מרחוק ליישב לר"מ שב"ח דיבשה מקרו מין הגדל בארץ.
לא היה צריך לבקש לו דמיון זר. אבל תלמוד ערוך הוא בידינו בר"פ כ"מ. דקרי תלמודא לבהמות גדולי קרקע.
חיבר להם כו' טמא עתי"ט בשם ק"א דהו"ל לנקד הבי"ת (בעור) בקמ"ץ. ונקדה בשו"א כו'. **אומר** אני כמה הפליג מפרש זה לדרך רחוקה. אבל ענין נקוד בי"ת בעור בשו"א. בפסוק ראשון. ובפתח. בכתוב הבא אחריו. יעוין בספר אם לבינה בס"ד. ומשם סתירה לדברי פרשן הלזה.

משנה יא
קלע של ספינה כו'. חדושא אשמעינן בהני. דליכא לפלוגי בהו מידי. דלעולם טמאים. ולא דמו לדהתם. הנהו דפכ"ד דכלים. משום דאית בהו טהורים מכלום. וסר ענן ידיעה דתי"ט.
ושביס של סבכה לא נקט סבכה גרידא. מטעמא דפרשית. משום דאיכא. של יוצאת החוץ. דטהורה מכלום. אבל שביס לעולם טמא. **ונ"ל** שהוא מעשה קליעה דקה ורחבה.

מחוטי פשתן לבנים (שקורין בל"א קאנטי"ן) וקובעין אותן בשפתי השבכה. לתכשיט ולנוי. לפיכך הוא טמא בכל אופן. מאיזה נקבה שתהא לבושת סבכה. דוק.

פרק יב

משנה א

טריגון שי"ל ג' זויות או חמש רע"ב. **זה** קשה הציור. אם לא העשוי כעין עגול ארוך. לו בטן רחב באמצעו. והולך ומתחדד לארכו. עד שעושה זויות לשתי קצותיו.
ובאסקריא ע"פ רע"ב. וע"פ דרכו אומר אני יותר נכון לגרוס באסדא. זה קרוב ומכוון עם פירושו.

משנה ב

בלבנים בלתי שרופים.
אבנים ערפ"ב דבתרא. שכתבתי שם מה שנ"ל דלבנים שרופים בכלל אבנים הן. והיינו לענין נזקין. שגם הם אינם נפרדים מחמת מ"ר. כאבנים טבעיים. **אבל** הכא דבעינן קרא כדכתיב. היינו אבנים חצובים מן ההר דווקא. וממעטינן אפילו סלעים הקשים ושבי"ש. כ"ש אבנים מלאכותיות הנעשות בי"א. והכי מוכח קרא דותהי להם הלבנה לאבן. מכלל דסתם אבן. אינה לבנה שרופה.
ולפמ"ש א"ל לומר תני ושייר (כמ"ש מהר"ם) אלא תנא רבותא נקט בהני דתנן. אע"ג דדמו לאבנים. קמ"ל דבעינן דווקא אבנים ממש. וא"צ לומר הנהו דלאו מין אבנים לגמרי נינהו. אטו כי רוכלא ליזיל ולתני.
ועפר עתי"ט שהעיר ע"ל הר"מ בפירושו. וכתב וסיד א"א לומר כו' דסיד לא הוי עפר.
ואני אומר אפשר ואפשר להאמר ולהשמע. ומש"ל במ"ז. היינו דווקא בסוף. אבל בתחלה ודאי ליכא קפידא. **תדע** מדלא תני ליה הכא ברישא. גבי בית שאחד מצדדיו מחופה כו'. ליתני נמי ואחד בסיד. ש"מ דמטמא בסיד נמי. ועמש"ל במשנה י' בס"ד.

משנה ד

וקורות המחיצה ע"ל מהר"ם בתי"ט. דגריס המחצה דלשון קירות הם מחיצות. וא"כ מאי האי קירות המחיצה. והלא קירות ומחיצות אחד הם. ע"כ. **ואין** זה כלום. כי קירות הוא שם העצם. ומחיצה שם תואר. נגזר מפעל חוצץ. וה"ק קירות שאינן אלא למחיצה. דהיינו לחוץ בחצר. בין חלק אדם לחברו. כמו ששנינו השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר. ואמרו אחר זה בונין את הכותל. שהוא הקיר. הכי נמי ר"ל קירות שהן למחיצה בלבד. לאפוקי קירות של בית. העשויות גם לסבול גג ותקרה.

משנה ה

אלא כנגע לענין מ"ש בתי"ט שנ"ל בכל הנגעים הדין כך. עמ"ש בס"ד פ"ק דמגלה.
זה פשוט. ותיתי לי דקיימתיה מסברא. כמ"ש בשכבר ספ"ב דמגלה. ואינו נ"נ שלא תקפיד תורה בכך רק בנגעי בתים. אטו לא ק"ו הוא. אלא ודאי גלי קרא במוקדם ובפחות. וה"ה למאוחר וחשוב. דכל שכן הוא.
דפיו ערע"ב. וחבירו בכיצד מברכין. תיתיב אבי תפי. ומ"ש רע"ב וי"ג טפיו בטי"ת.
זה י"ל חברים רבים בפכ"ג דכלים. ופ"ו דפרה.

משנה ו

ולא סיד דכתיב ועפר אחר וגו'. וסיד לא הוי עפר (תימה הא איפכא שמעינן. כדתנן להדיא פרק כסוי הדם שמכסין בסיד. משום דמקרי עפר. ומ"ש רע"ב דלא הוי אלא שרפה. לא הבינותי. הלא כתוב ונשרפה לשרפה. וכתוב ותהי להם הלבנה לאבן). **שמא** יש לחלק בין סיד טבעי הנמצא בארץ בלתי שרוף. דבהכי איירי התם. ובין סיד הנשרף מאבנים. הוא ניהו דתנן ליה הכא. **מ"מ** קשיא. הא סתמא תנן בתרווייהו. ולא לשתמיט תנא בשום דוכתא לפלוגי ביניהו. **והיה** עולה על הדעת. דמטעם צבע. הוא דאתינן עלה. ואע"ג דתנן לעיל (פי"א) הבתים בין צבועים בין אינן צבועים מטמאין. דילמא אליבא דר"ש התם. דס"ל העורות כבתים. בי"א מטמאין. גם זה דוחק גדול.
אמנם נ"ל דלא אתמר הך מילתא. אלא שלא יביא סיד לטוח הבית. אחר פשיון דהסגר ראשון. כדתנן (הבו דלא מוסיף) וטעמא משום דבית האפל אין פותחין בו חלונות. הכי נמי אם טחו בסיד. אז הנגע מבהיק בו ניכר ביותר. והיינו דלא תנן לה לעיל (מ"ב) גבי בית המחופה.

פרק יג

משנה ב

נראה בראש נוטל את כולו מדתלי בנראה. מסתבר לי דאחליצה קאי דאי אנתיצה. הרי נותץ כל הבית ומה לי באיזה אבן שנראה. תי"ט. **לא** ידענא מאי קאמר מר. הא תנן נותץ שלו. ומניח של חברו. ומסתברא טפי דאנתיצה קאי. וה"ק אימתי חומר בנתיצה. דנראה בראש. אבל נראה בפתים. אינו נותץ. אלא נוטל את שלו. ודוק.

משנה ד

מטמא מתוכו פירש רע"ב כדכתיב וגו' וכ"כ הר"מ. נראה מדבריהם דלא מטמא מתוכו. אלא כשיבוא כולו לתוכו. תי"ט. **אין** הכרע כל כך בדבריהם). ולא דקו. כי לא נתכוונו.

אלא למצוא סמך לדבר. שאינו מטמא מאחוריו כמוחלט. אבל לא שיהא צריך כניסה לענין טומאת מגע. **וטומאת** ביאה דבר אחר הוא ודאי. דלא צריכה נגיעה לגמרי. הכי דייקא מתניתין בהדיא. **ודברי** תו' שם תמוהים. בזרות כפול. דמשמע דמצרכי נגיעה בנגע מעצמו עמ"ש שם בס"ד.

משנה ז

א"ר אלעזר הוא בן שמוע סתם ר"א דמתני' והוא טוביינא דחכימי. ונראה ה"ט דר"מ דפסק כוותיה. **אבל** אי בתר סברא ניזיל. ודאי מסתברא כוותיה דראב"ע. **ותו** תינח בית המוחלט. אלא מיהא דמוסגר שאינו מטמא מאחוריו. אמאי טמא כה"ג. כשאין נכנסין לתוכו. והא מאחוריו טהור הוא. ואנן סתמא תנן. והו"ל לפלוגי ביה.

משנה ח

טהור שהכניס ראשו עיין מ"ש בסמוך.

וטמא שהכניס ראשו דרך ביאה. אבל הנכנס דרך אחוריו. אפילו חוץ מחוטמו. אינו טמא.

טמאהו מה שבתוכו. כמוהו בכתוב. ותטמא הארץ וזולת.

משנה ט

וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו כצ"ל. ובמשניות של תי"ט נדפס בשבוש.

משנה יא

עד ד"א לרע"ב דקומתו של אדם בינוני ג"א. ואמה לפשוט ידים ורגלים. **ורגלים** כדי נסבה. ויש למחקה. כי אין לה מקום כאן. **אך** פליאה נשגבה היא בעיני. כראותי שכך היא שומה בפי כל המפרשים. שלא אחד בהם שת לבו גם לזאת.

משנה יב

נכנס לבה"כ עושים לו מחיצה י"ט צ"ע מ"ש דאשמעינן הך דינא בבה"כ. ולא כייל ליה בבבא דלעיל דסלק מנה ולפלוג בדידה. ולתני שאינו מטמא הבית שנכנס בו אלא עד המחיצה. אפילו היא רק גבוהה עשרה (ואינה מגעת לתקרה) ברוחב ד"א. כדאשמעינן (במשנה דלעיל) בגובה. עד היכן מגעת טומאתו. **לכן** נ"ל מ"ש רע"ב דפחות מעשרה אינה חשובה מחיצה להציל. ליתא. ולא כן פירש ר"ש. אלא כך הוא לשונו. אינה חשובה להפסיק. ר"ל אינה מצלת בבית המקורה.

וכך הוא הענין לדעתי. אם הוא באוהל. אז ודאי אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת. והיינו גם העוברת על כל פני הבית וחולקת. אינה מצלת על האדם והכלים הנמצאים בבית. מצד אחד של המחיצה אם אינה מגעת עד התקרה. כי אינו שוה בזה עם טומאת

אוהל המת, **אלא** הב"ע. בבהכ"נ שאין עליו קירוי (וכ"ה בהדיא בגמרא דנזיר נב"א) כסתם בהכ"נ שלהם (וכך הם עוד היום בתוגרמה אינן מקורים) בכה"ג אשמעי' דאע"ג דאין כאן משום טומאת הבא אל הבית. דקר' לא מיירי אלא בבית דיר' ואוהל מקורה. אפ"ה בעי הפסקה. והרחקה ממקומו. משום דכתיב מושבו טמא. הילכך צריך לפרוש ממושבו ומעמדו ולהתרחק ממקומו. ביחוד בבה"כ מקום מקודש. מה גם בעת התפלה. **וזה** משום מעלה ופרישה לקדושה. וכדרך שהוא מוצא מערי חומה. ובמחיצה עשרה ורחבה ארבע. ודאי חשיב רשות בפ"ע בכ"מ. לכל דבר הפסקה בלבד.

ומ"ש נכנס ראשון כו'. היינו להכרא. שיהא נזהר מלגע בב"א היוצאין והנכנסין. וק"ל. **א"נ** רבותא אשמעינן. וה"ה אפכא. ולעולם ליכא קפידא הכא אלא אמגעו. ונתגלה טעמה של משנתנו. מ"ה האירו עיני בה.

פרק יד

משנה א

פיילי לשון יוני. וכן נקרא בלטי"ן (שהוא תולדת היונית) והפ"א רפוי"ה. וכמין קערה עגולה היא.

של שניה מוסב גם על ראשי אגפים.

משנה ב

אל פני השדה נראה דהיינו שדה זרע. לאפוקי ארץ מלחה מדבר וציה.

ושני תולעת ע"ל הר"מ בתי"ט. בלבא. **צ"ל** בלכא בכ"ף. הוא צבע אדום בלשון תלמוד.

משנה ח

אחד ביד עתי"ט דיליף דם משמן. א"כ מינה ומנה. מה שמן בכפו של כהן הוא נתון. אף הדם כן.

משנה ט

תנוך עיין לשון תי"ט שכתב כסומא בארובה. שהגבוה נקרא נוך. **ומצאתי** לו חבר. במלת אנך. כמ"ש שם בס"ד בהגהות ס' השרשים.

משנה יב

מביא אדם ע"י בנו ובתו. ע"י עבדו ושפחתו בקטנים איירי. דאיתנהו גביה. ודומיא דשפחתו עבריה (צל"ע. דילמא בכנענית מיירי דחייבת במה שהאשה חייבת. וכן עבדו) נמי ע"כ בקטנה מיירי. דאי הביאה סימנים. מאי בעיא גביה. ומשום דבמחוסרי כפרה

לא חלק הכתוב בין גדולים לקטנים. כולהו בני אתויי קרבן נינהו. כדאיתא בפרק אין בין המודר (לה"ב).

עתי"ט ומסתברא דזה (ר"ל דמרבי עשיר מביא קרבן עני בשביל עני) דווקא כשעשיר מביא בלא קבלת נדר להביא קרבנו של מצורע. דהא ההיא תנן פ"ד דערכין. שאע"פ שהמצורע עני מביא קרבן עשיר. ע"כ. **לא** מתניתין היא. אלא אוקמתא בגמרא. אבל אם היה מצורע עשיר. ודאי מביא מדירו קרבן עשיר. אע"ג דהמדיר עני.

כ"ע תי"ט וז"ל. אלא לפי שלא מצאתי לרמב"ם שהעתיק המשנה כו'. **לא** ראה ברפ"י מה"ל שגגות. שם הביא גם משנתנו כצורתה. ש"מ דלא פליגן אהדדי. **אלא** איתא להא. ואיתא להא. לפי שאינו דומה המחייב עצמו במה שאינו חייב. למי שאינו מחייב עצמו בכלום. אלא עומד ועושה דבר שאינו חובה עליו כלל. לא ע"י אחר ולא ע"י עצמו. אלא מנדבת לבו בלבד. **דהא** ודאי מיירי הכא שבניו ובני ביתו הם עניים. כדפריש רע"ב. דכי אית להו מדידהו. מאי דלית ליה זכות בגויה. פשיטא דבעו מייתו קרבן עשיר כהשג ידם. אפילו בניו קטנים. שנפלו להם נכסים מאבי אמם (כשהיא בקבר) וכן העבד שנתנו לו ממון ע"מ שלא יהא לרבו רשות בו. והרי הוא עשיר ודאי. חייבין הן בקרבן עשיר. **אלא** הב"ע דלית בהו מידי. ואיהו מבעי לטהרם ולהכשירם. אע"פ שאינו חייב בכך. (ושמא אפילו בניו קטנים פחות מבני שש. ואת"ל שחייב בכל חיובי מצותם כדרך שחייב במזונותם. מ"מ אינו אלא מד"ח. ולא רמי עליה חיובייהו ד"ת) ולא נדר ולא קבל עליו כלום. אלא לטהורינהו ולאכשורינהו לאכול בקדשים קבעי. **קמ"ל** תנא דמביא על ידיהם קרבן עני. וסגי להו בהכי. כיון שאינו חייב. אלא מזכה להם בקרבנות. בתורת נדבה ומתנה לעניים. שהרי הוא לא נתחייב להביא קרבנותיהם. אף בבנים קטנים. כדאמרן שאין האב חייב במזונות בניו מד"ת. וכן העבד. יכול הרב לומר עשה עמי ואיני זנך. כ"ש שאינו מחויב להביא קרבנו. **ובעבד** עברי צ"ע. דילמא דמי לאשתו. דכתיב ביה כי טוב לו עמך במאכל ובמשתה. א"כ על כרחו צריך להכשירו לאכול בקדשים עמו בשוה לו. והקונה עבד עברי. קונה אדון לעצמו.

וכן כל קרבן שהיא חייבת כתי"ט וק"ק לי דלחיוב זה לא מצאתי טעם. **ונפלאתי** ע"ז אטו מי גרעי הני מרפואתה. כ"ש לידה וסוטה שהוא גרם לה לאסרה עליו. א"כ אם ירצה לקיים עונתה. היאך יזדקק לה. אפילו אם לא ירצה לקיימה. הרי הוא מורד עליה. דאמרה מאי אית לי למעבד. אנא הא קאימנא.

סליקא לה מסכת נגעים